

ICTskills4All

Empowering old adult
citizens for a digital world

Intelektuālais rezultāts 6

Rekomendācijas ICTskills4All
projekta rezultātu izplatīšanai

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Project reference
2018-1-PT01-KA204-047353

16/02/2021

Dokumenta informācija

Projekta saīsinājums	ICTskills4All
Projekta nosaukums	Gados vecāko pilsoņu līdzdalība digitālajā laikmetā
Dokumenta nosaukums	Rekomendācijas ICTskills4All projekta rezultātu izplatīšanai
Projekta intelektuālais rezultāts	IO6. Rekomendācijas ICTskills4All projekta rezultātu izplatīšanai
Projekta numurs	2018-1-PT01-KA204-047353
Izplatīšanas līmenis	Publisks
Izplatīšanas datums:	02/02/2021
Autori:	ALL DIGITAL sadarbībā ar ICTskills4All projekta partneriem
Atslēgasvārdi:	Vecāka gadagājuma pieaugušie, digitālās prasmes, starppaudžu mācīšanās, starppersonu mācīšanās
Dokumenta versija	2
Projekta mājaslapa	https://www.ictskills4all.eu
Eiropas Komisija atbalsta šīs publikācijas izstrādi un nav atbildīga par tajā ietverto informāciju. Publikācija atspoguļo tikai tā autoru viedokli.	

Satura rādītājs

Dokumenta informācija	2
levads	4
1. Projekta apraksts	5
3.1 Ieteikumi apmācību nodrošinātājiem	12
3.2 Ieteikumi politikas veidotājiem	15

levads

Šis dokuments ir balstīts uz secinājumiem, kas iegūti no projekta ICTskills4All aktivitāšu rezultātiem. Tas ir veidots, ņemot vērā visu projekta partneru pieredzi un ieguldījumu.

Šī dokumenta mērķis ir atvieglot ICTskills4All labās prakses izplatīšanu, lai veicinātu jēgpilnu aktīvo novecošanu sabiedrībā un palielinātu vecāka gadagājuma cilvēku iespējas digitālajā pasaulē. Ieteikumi ir balstīti uz projekta ietekmi uz projekta mērķa grupām, un attiecas gan uz pieaugušo izglītības nodrošinātājiem, gan politikas veidotājiem pieaugušo izglītības, aktīvas novecošanas un digitālās iekļaušanas jomā.

1. Projekta apraksts

Pieaugot iedzīvotāju novecošanas procesiem, vecāka gadagājuma cilvēki kļūst par arvien nozīmīgāku sabiedrības daļu. Tomēr teju visus digitālo tehnoloģiju produktus un pakalpojumus izstrādā, ražo un tirgo jaunās paaudzes cilvēki. Paralēli turpina attīstīties kibernetizācija, kura upuri jau tagad ir vecāki cilvēki, kuriem ir vislielākie zaudējumi. Politikas veidotājiem tas jāņem vērā tehnoloģiju nozarē un jāveido izglītības sistēma, lai atbalstītu tehnoloģiju ieviešanu, kas atbilst vecāka gadagājuma cilvēku vajadzībām un aktualitātēm. Vecāka gadagājuma cilvēkiem jābūt galvenajai nākotnes digitālās pasaules daļai. Ja tas netiks risināts, nākotnē vecāka gadagājuma cilvēki būs mazāk patstāvīgi, mazāk radoši, mazāk ieguldīs ekonomiski (vēl vairāk veicinot pensiju krīzi), būs izolētāki un nesaistīti ar apkārtējo sabiedrību un pasauli.

Šajā kontekstā projekts **ICTskills4All "Gados vecāko pilsoņu līdzdalība digitālajā laikmetā"** vēlas atbildēt uz šīm problēmām. ICTskills4All mērķis ir veicināt digitālās prasmes, pašapziņu un drošību tiešsaistē gados vecākiem cilvēkiem, kuri ir 55 gadus veci un vecāki, kuri ar digitālajām tehnoloģijām nodarbojas ļoti maz vai vispār nenodarbojas.

ICTskills4All finansē Eiropas Savienības programma Erasmus + saskaņā ar KA2 stratēģisko partnerību darbību pieaugušo izglītībā. Projekta kopējais ilgums ir 30 mēneši: no 2018. gada septembra līdz 2021. gada februārim. ICTskills4All koordinē Porto Universitāte, un tajā piedalās 5 partneri no 5 valstīm (Portugāles, Polijas, Latvijas, Lielbritānijas un Beļģijas). Projekta mērķis bija izstrādāt un izstrādāt un īstenot starppaaudžu un starppersonu IKT mācību programmu, lai uzlabotu vecāka gadagājuma cilvēku, kuriem nav digitālo prasmju vai nav pamata digitālo prasmju, uzticību, digitālās prasmes un tiešsaistes drošību četrās no projekta valstīm.

Visi galvenie projekta rezultāti ir apkopoti zemāk:

- **Ziņojums par esošajiem tiešsaistes resursiem**, lai uzlabotu vecāka gadagājuma cilvēku digitālās prasmes, tostarp pieejamo informāciju;
- **Ziņojums par starppaaudžu un starppersonu izglītības programmām**, lai uzlabotu vecāku pieaugušo digitālās prasmes;
- **ICTskills4All mācību programma** (tiešsaistes platforma un apmācības saturs klātienē apmācībai);
- **Projekta ieteikumi**, kas balstīti uz apmācību rezultātiem, projekta rezultātu izplatīšanai.

ICTskills4All projekta partneri ir izstrādājuši divus galvenos pētījumus, kas kalpoja par pamatu ICTskills4All tiešsaistes platformas un mācību satura izstrādei gan starppaaudžu, gan starppersonu izglītības programmām.

Mācību programma ICTskills4All ietver:

- īpašu **tiešsaistes platformu** ar informāciju, apmācības rīkiem un resursiem, kas paredzēti vecāka gadagājuma cilvēkiem ar zemām digitālajām prasmēm;
- klātienē atbalsts, izmantojot **starppaaudžu un starppersonu pieeju** tiem, kam nav digitālo prasmju. Šī posma mērķis bija attīstīt šiem cilvēkiem digitālās pamata prasmes, lai viņi spētu izmantot tiešsaistes platformu.

ICTskills4All tiešsaistes platforma satur vispārīgu informāciju, kā arī vienkāršus apmācības rīkus, kuriem vecāki cilvēki var piekļūt pastāvīgā veidā, lai uzlabotu savas digitālās prasmes. Platforma ir pieejama dažādās projekta valodās (angļu, latviešu, poļu un portugāļu valodā).

Klātienē apmācību programmu galvenais mērķis bija pārbaudīt divas dažādas apmācības metodikas: starppaaudžu pieeju, kur skolas vecuma bērni palīdz vecāka gadagājuma cilvēkiem, un starppersonu pieeju, kur vecāka gadagājuma cilvēkiem, kuriem nav digitālo prasmju, palīdz citi vecāka gadagājuma cilvēki ar digitālām prasmēm. Apmācību programmas tika īstenotas četrās partnervalstīs: Portugālē, Lielbritānijā, Latvijā un Polijā. Aktivitātes COVID-19 epidēmijas laikā tika īstenotas, ņemot vērā mūsu mērķa grupas neaizsargātību, lai samazinātu vīrusa izplatīšanās risku un pilnībā ievērojot vietējos un valsts sabiedrības veselības ierobežojumus. Apmācības daļēji tika novadītas klātienē vai tika vadītas pilnībā attālināti ar tiešsaistes rīkiem.

Projekta laikā tika iesaistītas dažādas Eiropas un nacionālā mēroga iesaistītās puses pieaugušo izglītības, sociālās un digitālās iekļaušanas jomā, tostarp apmācības nodrošinātāji, pedagogi un pasniedzēji, kas strādā ar veciem cilvēkiem, aprūpētāji, digitālo kompetenču centru vadītāji, politikas veidotāji, pārstāvji no akadēmiskās un uzņēmēju vides utt.

Visi projekta rezultāti ir pieejami projekta tīmekļa vietnē: <https://www.up.pt/ictskills4all/>

ICTskills4All projekta partneri:

- [University of Porto, Portugal](#) – Projekta koordinators
- [HIPOKAMP, Poland](#)
- [Cybermoor Services, United Kingdom](#)
- [Rigas Aktivo Senioru Alianse, Latvia](#)
- [ALL DIGITAL, Belgium](#)

2. ES politikas konteksts aktīvai novecošanai un digitālajai iekļaušanai

Tiek prognozēts, ka nākamajās desmitgadēs Eiropas Savienības (ES) iedzīvotāju vecuma struktūra būtiski mainīsies un demogrāfiskā slodzes koeficients (cilvēki vecumā no 65 gadiem vai vairāk salīdzinājumā ar 15–64 gadus veciem cilvēkiem) visā ES ievērojami palielināsies. Tas ir aptuveni 25% 2010. gadā, un 2016. gadā tas ir pieaudzis līdz 29,6%, un tiek prognozēts, ka tas turpinās pieaugt, it īpaši līdz 2050. gadam, un galu galā sasniegs 51,2% 2070. gadā.¹

Šī arvien novecojošā populācija Eiropā ir saistīta ar auglības samazināšanos, "novecošanu no apakšas" un ilgāku mūža ilgumu, "novecošanos no augšas". Šī sabiedrības novecošana sabiedrībai rada daudz izaicinājumu, kā arī vajadzību pēc iejaukšanās, kas var saglabāt vai uzlabot vecāka gadagājuma cilvēku garīgo un fizisko veselību, personisko neatkarību un sociālo labklājību.² Kamēr Eiropas pilsoņi kļūst vecāki, Eiropas sabiedrībā un ekonomikā notiek būtiskas izmaiņas, digitālās un tehnoloģiskās inovācijas pieaug, kā arī norisinās straujas darba tirgus un demogrāfiskās pārmaiņas. Neseno publicētie Eurostat dati paredz, ka darbaspējīgā vecuma iedzīvotāju skaits līdz 2030. gadam samazināsies par 5%, samazinoties no aptuveni 66% līdz nedaudz virs 60% no visiem iedzīvotājiem.³ Šīs izmaiņas ietekmē ne tikai pieaugušo dzīvi darbā, bet arī privāto dzīvi. Digitālo prasmju trūkums vecāka gadagājuma cilvēkiem bieži izraisa sociālo izolētību, grūtības piekļūt informācijai un pakalpojumiem, autonomijas zaudēšanu un nespēju pielāgoties sabiedrībai.

Digitālo prasmju uzlabošana gados vecākiem pieaugušajiem ir viens no veidiem, kā uzlabot viņu dzīves kvalitāti, izmantojot aktīvu dzīvesveidu (izglītība, sociālā līdzdalība, hobiji utt.), kā arī izvēles un lēmumu brīvību (brīvais laiks, informācija, ceļošana, veselības aprūpe utt.). Uzlabojot šādas zināšanas, vecāka gadagājuma cilvēki var palikt darba tirgū ilgāku laiku, veicinot arī sabiedrības produktivitāti. Mūžizglītībai arī ir pozitīva ietekme uz garīgo veselību, tā veicina senioru līdzdalību sabiedrībā, neatkarību un autonomiju. Spēja izdarīt apzinātu izvēli par savu dzīvi un atbildības sajūta, lai piedalītos pasaulē un ietekmētu cilvēkus, notikumus un apstākļus - pēc OECD domām, ir mācīšanās procesa neatņemama sastāvdaļa, un līdz ar to arī sekmē jebkuras pārmaiņas sabiedrībā.⁴ Tāpēc mūžizglītības iespējas vecākiem cilvēkiem ļauj apgūt prasmes, kas nepieciešamas, lai aktīvi dzīvotu mūsdienu sabiedrībā. Pieaugušie nevar paļauties tikai uz skolā iegūtajām prasmēm. Jaunākie ES darbaspēka apsekojuma rezultāti liecina,

¹ European Commission (European and Financial Affairs), The 2018 Ageing Report - Underlying Assumptions & Projection Methodologies - INSTITUTIONAL PAPER 065 | NOVEMBER 2017, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/2018-ageing-report-underlying-assumptions-and-projection-methodologies>

² Radu SZEKELY, Intergenerational Learning - Results from the European Network for Intergenerational Learning ENIL, EPALE Electronic Platform for Adult Learning in Europe, 9 NOVEMBER 2017

³ EAEA, The Future of Adult Learning, Background paper, December 2019, available at: <https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/12/The-future-of-adult-learning-in-Europe.pdf>

⁴ EAEA, The Future of Adult Learning, Background paper, December 2019, available at: <https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/12/The-future-of-adult-learning-in-Europe.pdf>

ka 2018. gadā strādājošo iedzīvotāju līdzdalības līmenis mūžizglītībā bija tikai 11%.⁵ Tomēr pieaugušo līdzdalības līmenis mācībās dažādās ES valstīs ievērojami atšķiras: no 31,6% līdz 2,4%.⁶

Līdztekus pieaugušo izglītības vispārējai tendencei aptuveni ceturtdaļai Eiropas pieaugušo iedzīvotāju ir vājas rēķināšanas un digitālās prasmes. Pieaugušajiem, kuriem nav pietiekams šo prasmju līmenis, draud lielāks sociālās atstumtības risks. Saskaņā ar ES mēroga **Digitālās ekonomikas un sabiedrības indeksa (DESI)** 2020. gada ziņojuma rezultātiem 2019. gadā lielai daļai ES iedzīvotāju joprojām trūkst digitālo pamata prasmju, kaut arī lielākajai daļai darbavietu šādas prasmes ir nepieciešamas. ES pilsoņu, kuriem nav digitālo pamata prasmju, īpatsvars ir 42%. 2020. gadā pasauli piemeklēja COVID-19 epidēmija. Tāpat kā citas pasaules daļas, Eiropa saskārās ar vēl nebijušu krīzi un steidzamu vajadzību reaģēt uz tūlītējām sabiedrības veselības problēmām un no tām izrietošajām ekonomiskajām un sociālajām sekām. COVID-19 krīze izraisīja bezprecedenta pāreju uz tiešsaistes mācīšanos un digitālajām tehnoloģijām un ir veiktas darbības Eiropas līmenī. Lai iegūtu labāku priekšstatu, zemāk ir uzskaitītas galvenās ES politikas un iniciatīvas pieaugušo izglītības un digitālās izglītības jomā, kas veiktas pēdējo gadu laikā.

2021. gada janvārī Eiropas Komisija nāca klajā ar **Zaļo grāmatu par novecošanu - paaudzū solidaritātes un atbildības veicināšanai**⁷, lai uzsāktu plašas politikas debātes par Eiropas novecojošās sabiedrības izaicinājumiem un iespējām: "Zaļajā grāmatā ir izmantota dzīves cikla pieeja, kas atspoguļo novecošanās ietekmi uz visām paaudzēm un dzīves posmiem. Grāmatā tiek uzsvērts, cik nozīmīgi ir atrast pareizo līdzsvaru starp ilgtspējīgiem risinājumiem mūsu labklājības sistēmām un paaudzū solidaritātes stiprināšanu."

2020. gada septembrī Eiropas Komisija publicēja **Digitālās izglītības rīcības plānu 2021. – 2027. gadam (DEAP)**⁸, kas izvirza divas stratēģiskas prioritātes: (1) Veicināt augstas veiktspējas digitālās izglītības ekosistēmu; un (2) uzlabot digitālā laikmeta digitālās prasmes un kompetences. COVID-19 krīze ir pastiprinājusi nepieciešamību veicināt izpratni par digitālo pasauli un atbalstīt visu vecumu pilsoņu un izglītojamo digitālo kompetenču attīstību. 2. prioritātes darbībās tiek aplūkotas prasmes, lai veicinātu digitālo pilsonību un iekļaušanu. DEAP uzsver, kā digitālo tehnoloģiju ieviešanai un izmantošanai mācīšanai nepieciešama kritiska un holistiska pieeja: "Digitālo tehnoloģiju iekļaušana mācību procesos nenozīmē klātienē prakses vai tradicionālo pieeju atkārtošanu vai pārņemšanu tiešsaistē. Tas pieprasa jaunu digitālo prasmju apgūšanu pasniedzēju vidū, kā arī organizatorisko izmaiņu plānošanu, pastāvīgu uzraudzību, lielu uzmanību pievēršot mācīšanās pedagoģijai". Būtu jāizstrādā īpašs digitāls rīcības plāns

⁵ Eurostat website: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190517-1>

⁶ EU Labour Force Survey (EU-LFS), 2018 available at :

https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=sdg_04_60&plugin=1

⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/1_en_act_part1_v8_0.pdf

⁸ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en

vecāka gadagājuma cilvēkiem, jo diemžēl pašreizējā DEAP neietver nekādas darbības, kas vērstas uz šo konkrēto mērķa grupu un ar to saistītajām vajadzībām.

Pamata kompetences, kas noteiktas 2018. gada maijā pieņemtajā **Eiropas Komisijas Ziņojumā par pamata prasmēm mūžizglītībā**⁹, mērķis ir iedibināt vienlīdzīgu un demokrātiskāku sabiedrību. Ziņojumā tiek atjauninātas kompetenču definīcijas, un ir uzsvērtā nepieciešamība attīstīt mācīšanas praksi, novērtēšanas rīkus un novatoriskas mācību vides. Digitālo prasmju definīcija tiek paplašināta, lai atspoguļotu digitālo tehnoloģiju mainīgo raksturu darba dzīvē un sabiedrībā plašāk: "digitālo prasmju līmeņa paaugstināšana un uzlabošana visos izglītības un apmācības posmos, visos iedzīvotāju segmentos." Jaunā definīcija tika saskaņota arī ar **Eiropas Digitālo kompetenču letvars iedzīvotājiem (DigComp)**¹⁰. Ziņojumā ir piedāvāts ietvars politikas veidotājiem, izglītības un apmācības sniedzējiem, izglītības darbiniekiem, karjeras atbalsta speciālistiem, darba devējiem, valsts nodarbinātības dienestiem un pašiem izglītojamajiem.

Eiropas Komisija patlaban strādā ar stratēģijas Izglītība un apmācība 2020 (ET2020) pēcteci, **Globālo programmu 2030**¹¹, kas ir galvenais dokuments Eiropas pieaugušo izglītības politikas izklāstīšanai. **Eiropas Pieaugušo izglītības programma (EAAL)**¹² nosaka sadarbības procesus pieaugušo izglītības politikā Eiropā. To Komisija pieņēma 2011. gada novembrī. Darba kārtībā ir uzsvērtā nepieciešamība ievērojami palielināt pieaugušo līdzdalību visa veida mācībās (formālā un neformālā izglītībā), lai apgūtu jaunas darba iemaņas, aktīvu pilsonisko līdzdalību vai personīgo attīstību. Katras Eiropas Savienības dalībvalsts nacionālie koordinatori seko darba kārtības īstenošanas procesam. EAAL bija daļa no ET2020 stratēģiskās struktūras Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā.¹³ ET2020 ietvēra arī mērķi pieaugušo izglītībai: vismaz 15% no visiem pieaugušajiem līdz 2020. gadam piedalās mūžizglītībā. Tomēr, kā norādīts iepriekš, tas nav sasniegts: strādājošo iedzīvotāju līdzdalība mūžizglītībā bija tikai 11,1%.¹⁴ **Eiropas Izglītības telpa**¹⁵ ierosina līdz 2025. gadam palielināt pieaugušo līdzdalību mūžizglītībā līdz 25%. Ir absolūti nepieciešams palielināt līdzdalību kopumā, īpaši to pieaugušo vidū, kuriem ir zemas pamatprasmes.¹⁶

⁹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

¹⁰ <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp>

¹¹ <https://sdgs.un.org/2030agenda>

¹² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2011.372.01.0001.01.ENG

¹³ https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_en

¹⁴ EU Labour Force Survey (EU-LFS), 2018 available at :

https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=sdg_04_60&plugin=1

¹⁵ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area_en

¹⁶ EAEA, The Future of Adult Learning, Background paper, December 2019, available at: <https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/12/The-future-of-adult-learning-in-Europe.pdf>

Eiropas Prasmju programma¹⁷ ilgtspējīgai konkurētspējai un sociālajam taisnīgumam, ko Eiropas Komisija iesniedza 2020. gada jūlijā, nosaka ambiciozus, kvantitatīvus mērķus kvalifikācijas paaugstināšanai (esošo prasmju uzlabošanai) un pārkvalifikācijai (jaunu prasmju apmācībai), kas jāsasniedz nākamajos 5 gados. Tās 12 darbības virzieni ir vērsti uz prasmēm darba tirgū, sadarbojoties ar dalībvalstīm, uzņēmumiem un sociālajiem partneriem, lai kopīgi sasniegtu pārmaiņas, dodot cilvēkiem iespēju sākt mūžizglītību un izmantot ES budžetu kā publisku un privātu ieguldījumu veicinātāju cilvēku prasmēs. Mērķis ir nodrošināt, ka tiesības uz apmācību un mūžizglītību, kas nostiprinātas **Eiropas Sociālo tiesību pilārā**¹⁸, attiecas arī uz kvalifikācijas celšanas iniciatīvu¹⁹. "Komisija liek ES politikas darba kārtības centrā prasmes, ar mērķi sekmēt ieguldījumus cilvēkos, lai mazinātu koronavīrusa epidēmijas sekas uz iedzīvotāju prasmēm. Uzņēmumiem ir vajadzīgi darbinieki ar prasmēm, kas nepieciešamas, lai apgūtu videi draudzīgus un digitālus rīkus, un cilvēkiem jāspēj iegūt nepieciešamo izglītību un apmācību, lai sekmētu savu labklājību."²⁰

Visbeidzot, ir svarīgi pieminēt, ka pieaugušo izglītība, kas saistīta ar aktīvas novecošanas politiku, 2012. gadā tika īpaši izcelta, un gads tika veltīts, lai koncentrētos uz aktīvo novecošanu un veselīgām, aktīvām vecumdienām un paaudžu solidaritāti²¹. 2012. gadā Eiropas Savienībā un ārpus tās bija simtiem atsevišķu iniciatīvu, kas bija īpaši vērstas uz vecāka gadagājuma un jaunās paaudzes starppaaudžu mācīšanās veicināšanu. 'EY2012 Koālijcija' izveidoja un pārvaldīja tīklu ar nosaukumu **AGE-Platform Europe**²². Publikācija **Ceļā uz vecumam draudzīgu Eiropas Savienību līdz 2020. gadam**²³ mērķis ir izskaidrot, ko var darīt, lai izveidotu vecumam draudzīgu ES, veicinot paaudžu solidaritāti un veicinot visu vecuma grupu aktīvu līdzdalību un iesaisti sabiedrībā.

¹⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1196

¹⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1226>

¹⁹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224(01)&from=EN)

²⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1196

²¹ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/536344/EPRS_IDA\(2015\)536344_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/536344/EPRS_IDA(2015)536344_EN.pdf)

²² <https://www.age-platform.eu/articles/29-april-eu-day-solidarity-between-generations>

²³ https://www.age-platform.eu/sites/default/files/Towards_an_Age_Friendly_EU_FINAL.pdf

3. Rekomendācijas projekta rezultātu izplatīšanai

Projektā ICTskills4All izstrādātā apmācības metodika sasniedza izvirzītos mērķus, un pilotu dalībnieki un citas ieinteresētās personas to pozitīvi novērtēja. Tomēr COVID-19 ietekme uz izmēģinājuma darbību īstenošanu bija nozīmīga. Digitālo prasmju mācīšana bez tieša kontakta radīja izaicinājumus pedagogiem. Epidēmijas dēļ tālmācība un tiešsaistes sadarbība ir kļuvusi par pamatmetodiku, kas jāievēro, un tas ir ietekmējis arī dalībnieku iespējas un motivāciju aktīvi piedalīties apmācībās.

Projekta mērķis bija īstenot tiešsaistes un klātienē apmācības pasākumus. Klātienē izmēģinājuma galvenais mērķis bija pārbaudīt divas dažādas apmācības metodikas četrās projekta valstīs: starppaudžu pieeja, kur skolas vecuma bērni palīdz vecāka gadagājuma cilvēkiem, un starppersonu pieeja, kur vecāki cilvēki bez digitālajām prasmēm apgūst digitālās prasmes ar vienaudžu, kuriem ir digitālās prasmes, palīdzību. COVID-19 epidēmijas dēļ klātienē apmācības aktivitātes bija jāīsteno ar dažiem ierobežojumiem. Vienā projekta valstī, Latvijā, tika veiktas apmācības klātienē, kā tas tika sākotnēji iecerēts, jo tās tika īstenotas pirms COVID-19. Citās projekta valstīs tika veikts tikai viens no diviem pilotiem (starppaudžu un starppersonu mācīšanās), savukārt citās tie tika pilnībā nodrošināti tiešsaistē, iesaistot arī audzēkņu-senioru ģimenes locekļus, lai apgūtu apmācību vielu.

Projekta partneri izstrādāja **divus ieteikumu kopumus** (apmācību nodrošinātājiem un politikas veidotājiem), lai veicinātu un atbalstītu ICTskills4All metodoloģijas un galveno rezultātu nodošanu neformālās pieaugušo izglītības nozarei visā Eiropā. Ieteikumi ir balstīti uz projekta rezultātiem un projekta partneru pieredzi šajā jomā.

Abas apmācību metodes (starppaudžu un starppersonu mācīšanās) ir izrādījušās piemērotas projekta mērķa grupai un ir bijušas efektīvas mērķu sasniegšanai – iemācīt digitālās pamata prasmes. Šie ieteikumi ir balstīti uz ICTskills4All pilota apmācību ieviešanas rezultātiem četrās projekta valstīs (Portugālē, Lielbritānijā, Latvijā un Polijā).

3.1 Ieteikumi apmācību nodrošinātājiem

Šie ieteikumi ir balstīti uz ICTskills4All mācību programmas pieredzi un projekta dalībnieku sniegto atgriezenisko saiti dažādās projekta valstīs, un tie ir adresēti pedagogiem un apmācību nodrošinātājiem, kas atbalsta digitālo iekļaušanu un vecāka gadagājuma cilvēku aktīvu novecošanos.

Aktīvas mācīšanas metodes, lai veicinātu digitālo prasmju programmas

- Efektīva vecāku pieaugušo līdzdalība digitālajā pasaulē ir būtiska, lai stiprinātu attiecības starp dažādām paaudzēm. Izmantojot **starppaudžu mācīšanos**, lai veicinātu digitālo iekļaušanu un vecāka gadagājuma cilvēku aktīvu novecošanos, var būt dažādi ieguvumi un izaicinājumi, piemēram:

- Tas var būt iespējams tad, kad mēs definējam kopīgas intereses mācību satura noteikšanā abām vecuma grupām, piem., drošība virtuālajā pasaulē, uzticama informācija pret viltus ziņām, kritiskā domāšana. Galvenais izaicinājums ir vienot paaudzes un radīt savstarpēju uzticēšanos un sapratni starp tām.
- Tas var palielināt pašapziņu, izmantojot IKT rīkus, ieviešot viedokli par to, kā jaunākās paaudzes izmanto digitālās / elektroniskās ierīces, kā arī izprotot iespējas turpināt apgūt digitālās prasmes ar jaunāko paaudžu palīdzību ģimenē.
- Jauniešiem vēlams vadīt ievada nodarbību par viņu lomu mācību procesā un par to, kā vēlams palīdzēt senioriem, ņemot vērā uzvedības, sapratnes, koordinācijas, atmiņas un citas īpatnības. Viņi to uztvēra ļoti nopietni un kopumā bija pateicīgi, ka viņiem bija šī iespēja iepazīties ar un izprast vecākās paaudzes.
- **Starppaaudžu mācīšanās** pieeja vecāku cilvēku digitālās iekļaušanas un aktīvas novecošanas veicināšanai var radīt dažādas priekšrocības un izaicinājumus, piemēram:
 - Iespējams izziņāt un pielietot kopējās zināšanas un dzīves pieredzi, kā arī līdzīgās intereses.
 - No vienaudžu personīgās pieredzes iespējams iepazīstināt ar iespējām un rīkiem, ko internets sniedz ikdienas aktivitāšu veikšanai, piemēram, Google Maps, Google Translate, pārļūks, vietējie e-pakalpojumi, maksājumu pārvaldība, ikdienas ceļojuma maršruta pārvaldīšana, izmantojot sabiedrisko transportu ar publiski pieejamiem autobusu sarakstiem utt.
- Kopumā bija atšķirības starp kursos izmantotajām metodēm, pamatojoties uz **asistentu** vecumu, pieredzi un pieeju digitālajām prasmēm un elektroniskajām ierīcēm:
 - Asistenti bija noderīgi izglītojamajiem, bet traucēja pedagoga darbā (atšķirīga pieeja, dažādi termini, atšķirīga izpratne un temps utt.). Asistentiem jābūt labi sagatavotiem, izmantojot pedagoga dotās vadlīnijas (vienota darbplūsma, noteikumi, pieeja utt.).
 - Asistenta lomu mācību procesā varētu uzlabot, atvēlot atsevišķu laiku uzdevumiem, kas jāveic kopā ar asistentiem, un samazinot asistenta lomu laikā, kad pedagogs vada apmācības.
- Bija vieglāk piesaistīt seniorus kā asistentus, nevis jauniešus, jo tas bija jāorganizē sadarbībā ar skolām. Neskatoties uz to, bērni bija ļoti ieinteresēti piedalīties projektā un bija atvērti, lai palīdzētu senioriem apgūt digitālās prasmes.
- Ir svarīgi apmācību pielāgot vecāku cilvēku īpašajām vajadzībām un prasībām. **Kiberdrošība** bija svarīgs temats apmācību laikā, kā arī digitālās pamata prasmes.
- Viens no galvenajiem pilota apmācību ieguvumiem bija attālinātas apmācības izmēģināšana cilvēkiem epidēmijas laikā. Bija būtiski izmantot **jaunas idejas un pieejas** apmācību procesa nodrošināšanai. Pēc definīcijas apmācības nodrošināšana tiešsaistē nozīmēja to, ka praktikanti nevar nezināt par IKT, tomēr projekta mērķauditorija bija seniori bez digitālām prasmēm.
- **Vienaudžu un brīvprātīgo iesaistīšana** tehniskā atbalsta sniegšanā pašā apmācības sākumā var atvieglot piekļuvi tiešsaistes nodarbībām. Ir svarīgi sagatavot brīvprātīgos, sniedzot

profesionālu didaktisko pieredzi un izpratni par atšķirībām izglītojamo vidū (trūkumi, grūtības, bailes utt.).

- **Iekļaujoša prakse un nepārtraukta dalīšanās ar labo praksi**, resursu un pieredzes apmaiņa projekta dalībnieku starpā nodrošina veiksmīgu projekta īstenošanu.
- Labi atbalstīta **pasniedzēju un izglītojamo kopiena** var nodrošināt rezultātu lielu ietekmi ilgtermiņā. ICTskills4All mācību programma un rīki var nodrošināt ietekmes mērogojamību, nepārtraukti atbalstot projekta kopienas locekļus katrā izmēģinājuma valstī, palielinot to skaitu un līdzdalību. Apmācīti pasniedzēji un paši audzēkņi var darboties kā zinību reizināšanas aģenti. ICTskills4All metodoloģiju un rīkus var arī viegli pārnest un izmantot citi pieaugušo apmācības nodrošinātāji un pielāgot savai mācību videi. Tas var būt arī paraugs hibrīdas mācību vides izveidošanai ar institucionālu atbalstu un profesionāļu palīdzību.

Tehniskais atbalsts

- Digitālajiem rīkiem jābūt **lietotājam draudzīgiem un piemērotiem**, lai atbalstītu vecāka gadagājuma cilvēkus un viņu īpašās vajadzības neatkarīgi no tā, vai tie ir saistīti ar fiziskiem, kognitīviem vai sociāliem aspektiem.
- Ir svarīgi izmantot tīmekļa vietnes, platformas un aprīkojumu, kas ir pareizi izveidotas šai sabiedrības daļai. Ir svarīgi nemitīgi izziņāt un izprast viņu vajadzības un vēlmes, kā arī ievērot vadlīnijas un ieteikumus, kas gadu gaitā ir aprakstīti digitālo rīku pieejamības un lietojamības jomā.
- Atbalstu lietotājiem var sniegt arī, izmantojot dažādus **mijiedarbības mehānismus** (tērzēšanas sarunas, videoklipi utt.), kā arī izmantojot citus saziņas rīkus, lai palīdzētu piekļūt tiešsaistes nodarbību izvēlētajai videi (tālrunis, WhatsApp, mentorings utt.).
- Projekta dalībnieki uzsvēra nepieciešamību pēc individuālas uzmanības uzdevumu veikšanai, īpaši tiem, kuriem bija grūti sekot līdz nodarbību tempam.
- Vecāka gadagājuma cilvēki pieprasīja divas jomas izglītošanai, kur nepieciešams atbalsts:
 - Cilvēkiem pieder klēpjatori, planšetdatori un viedtālruni, kas parasti netiek regulāri atjaunināti, kas rada potenciālu **drošības risku**. Lielākā daļa cilvēku to atzīst par problēmu, bet nezina, kur saņemt palīdzību. Viņi nevar lūgt saviem bērniem vai mazbērniem, jo daudzi no viņiem izmanto dažādas, modernākas tehnoloģijas.
 - Lietotāji nav pazīstami ar un / vai nezina par **izkrāpšanu un ļaunprātīgām programmatūrām**, un tāpēc viņiem var būt ievērojams finansiāls risks. Būdami pensionāri, viņu bankas kontos bieži ir ievērojamas naudas summas, un viņi uzticas e-pastiem, kuri, šķiet, nāk no uzticama avota.

Ģimenes atbalsts

- Lai mācītu IKT vecākiem cilvēkiem, kuriem nav digitālo prasmju, nepieciešama tāda apmācības pieeja, kas **pielāgota seniora individuālajām vajadzībām un iespējām**. Šo pieeju ir grūti izmantot attālināti. Lai īstenotu ICTskills4All pilota apmācības Covid-19 epidēmijas laikā, būtiska bija audzēkņu **ģimenes locekļu iesaistīšanās**.
- Ģimenes iesaistīšanās, lai palīdzētu digitālās prasmes apmācībā, var palīdzēt uzturēt audzēkņu motivāciju un palīdzēt grūtībās nodarbību laikā.

Izpratnes veicināšana un ieinteresēto personu iesaistīšanās

- Nepieciešams **veicināt senioru un viņu ģimenes locekļu informētību** par jauno tehnoloģiju nozīmi ikdienas darbu pārvaldīšanai, informācijas meklēšanai un saziņai. Būtiski izcelt senioru "digitālo balsi" interneta vidē un popularizēt digitāli aktīvus seniorus, kas piedalījās projektā, lai izplatītu projekta rezultātus un dalītos ar labo pieredzi.
- Svarīgi **veicināt jauniešu izpratni** par to, cik svarīgi ir atbalstīt vecākus cilvēkus digitālajā laikmetā un sabiedrībā. Jauniešu iesaistīšana starppaaudžu mācībās var pozitīvi mainīt viņu uzvedību un attieksmi pret vecākiem cilvēkiem.
- Būtiski **iesaistīt ieinteresētās personas katrā posmā**. ICTskills4All projektā viņi ir bijuši iesaistīti noderīgu izziņas resursu un labas prakses sākotnējā analizē, galveno projekta rezultātu sagatavošanā un apstiprināšanā (kā eksperti), kā arī izplatīšanas aktivitātēs valsts un ES līmenī.
- Aktuāli **iesaistīt motivētas ieinteresētās puses**. Lai nodrošinātu projekta panākumus, ir ļoti svarīgi iesaistīt pietiekamu skaitu ieinteresēto personu, kuras patiešām ir ieinteresētas pielietot projekta rezultātus un apgūtu projekta labo praksi. Lai piesaistītu ieinteresētās personas, projekta partneri izmantoja dažādu paņēmienu kombināciju: iesaistīto partneru personāla iesaistīšana; personīgs ekspertu uzaicinājums un saziņa ar organizācijām; projekta rezultātu prezentēšana projekta pasākumos un citos augsta līmeņa pasākumos vietējā, nacionālā un starptautiskā līmenī.

3.2 Ieteikumi politikas veidotājiem

Šie ieteikumi ir paredzēti politikas veidotājiem pieaugušo izglītības, aktīvās novecošanas, sociālās un digitālās iekļaušanas jomā:

- Palielināt atbalstu (finansiālu un institucionālu) **aktīvās novecošanas un digitālās iekļaušanas** politikai un iniciatīvām dažādās sabiedrībai nozīmīgās funkcijās (piemēram, izglītība, pilsonība, veselība, sabiedriskie pakalpojumi utt.).
- Nostiprināt **pieaugušo izglītības politikas veidošanu**. Mūžizglītības politikas pieejas nenodrošina iespēju izveidot vērienīgākas un visaptverošākas stratēģijas, kurās ņemti vērā

jebkura vecuma izglītojamie. Cik vien iespējams visā Eiropā būtu jāizstrādā, jādalās un jāpopularizē **Eiropas un valstu digitālie rīcības plāni** vecāka gadagājuma cilvēkiem.

- **Plaša un holistiska pieeja** pieaugušo izglītībai un izglītībai kopumā. Izglītības politikai jāvirzās no vispārīnātām mācību programmām uz cilvēku-centrētu izglītību. Mācīties var ikviens, neatkarīgi no vecuma un izcelsmes, ja mācību programmās tiek ņemtas vērā izglītojamo vajadzības.
- Turpināt atbalstīt izglītību un apmācības, kas vērstas, lai pielāgotos digitālajai transformācijai ar **iekļaujošāku pieeju** digitālo kompetenču attīstībai. Vērst skatījumu no formālās izglītības uz mūžizglītības perspektīvu.
- Pieaugušo izglītība veicina **plašsaziņas līdzekļu lasītprasmi** un, no tā izrietot, demokrātisko sistēmu stiprināšanu. Pieaugušo izglītība Eiropā arī aptver **zemi attīstītas pamata prasmes** dažādu sociālo grupu vidū, to skaitā digitālās prasmes. Pētījumi liecina, ka pastāv tieša korelācija starp indivīda pamata prasmēm un **uzticību**, ko šī persona piešķir politiskajām institūcijām un politiskajai sistēmai,²⁴ t.i. jo augstākas pamata prasmes, jo lielāka uzticība politiskajām institūcijām un sistēmai.
- Nodrošināt lielāku atpazīstamību tām iniciatīvām, kas izmanto **starppaudžu un starppersonu mācīšanas metodes** aktīvās novecošanas iniciatīvām un vecāka gadagājuma cilvēku digitālai iekļaušanai neformālās pieaugušo izglītības ietvaros, piedāvājot vairāk iespēju iepazīstināt ar **labo praksi** un dalīties tajā. Tādā pašā veidā sekmēt valsts pārvaldes pārstāvju dalību šajās iniciatīvās, lai papildus uzsvērtu viņu atbalstu un nozīmi.
- Vietējie un reģionālie dalībnieki var atbalstīt pasākumus, kas vieno dažādas paaudzes. Valsts iestādēm ir jācenšas attīstīt **privātā un publiskā sektora partnerību**, lai atbalstītu iniciatīvas formālajā un neformālajā izglītībā, iesaistot uzņēmumus un pieaugušo izglītības apmācību nodrošinātājus, kas strādā pie aktīvas novecošanas un digitālo iekļaušanos.
- Palielināt **izpratni** par vecāku pieaugušo digitālo prasmju uzlabošanas priekšrocībām.
- Atbalstīt **pedagoģiskās un digitālās kvalifikācijas paaugstināšanu pedagogiem**, kuri strādā digitālās izglītības programmās ar vecākiem cilvēkiem gan formālā, gan neformālā vidē.
- Citējot DEAP 2021-2027 (6. lpp.): "Galvenā COVID-19 krīzes mācība ir tā, ka digitālā izglītība vairs nav jāuztver kā atsevišķi nodalīta sala, bet tā jāuzskata par neatņemamu izglītības procesa sastāvdaļu". Šī pieeja būtu attiecināma arī uz vecākiem pieaugušajiem. Tam jābūt vērstam ne tikai uz cilvēku, bet arī uz šī laika raksturīgajiem izaicinājumiem un jāatbilst individuālajām reālās dzīves vajadzībām un videi.

²⁴ For instance, the PIAAC study (OECD).